

ཐུའུ་གུང་གི་ལ་ལོ་བྲིད་བ་ནི་དེང་རབས་ཀྱི་བ་བྲལ་
དེང་ལུགས་བ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

ཐུའུ་གུང་གུང་དབྱང་གི་ཁྲིམ་བསྐྱགས་ཡི་གེར་
བརྗོད་པའི་དབྱང་གཏམ་བདུན་པ།

སྐུ་ལྷ་གྲུ་གི་འགོ་བྱིད་པ་ནི་དེ་དང་རབས་ཀྱི་ཁ་བྲལ་ དེ་དེ་ལྷ་གྲུ་ཁ་བཅེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

སྐུ་ལྷ་གྲུ་གྲུ་དཔྱད་གི་ཁྱིམ་བསྐྱུགས་ཡི་གེར་
བརྒྱུད་པའི་དཔྱད་གཏམ་བརྟན་པ།

མི་དམངས་ཉིན་རེའི་ཚགས་པར་གྱི་ཙོ་མ་རྒྱུག་ཁང་དང་།
དར་ཆ་དམར་པོའི་དུས་དེབ་ཀྱི་ཙོ་མ་རྒྱུག་ཁང་།

(1964 ལོའི་ཟླ་ 2 ཚེས་ 4 ལ།)

མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་གིས་བེ་ཅིན་དུ་བསྐྱུན་པ།

དེ་ལ་འདི་མི་དམངས་དབེ་རྒྱལ་ཁང་གི་ 1964 ལོའི་ཟླ་ 2
པའི་པར་གཞི་དང་ཕོ་འེ་པར་ཐེངས་དང་ཕོ་འེ་རྒྱ་ཡིག་གཞིར་
བརྒྱུ་རྩེ་བརྒྱུ་རྩེ་ནས་བརྒྱུ་རྩེ་བ་ཡིན།

本书根据人民出版社1964年2月第一版第一次印刷版本译出。

དེང་རབས་ཀྱི་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་སྐབས་རྒྱ་ཆུ་ཡན་རྒྱས་པ་
ཉེས་ཀྱི་འཕེལ་བའི་དབང་གིས་དེང་སང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལས་འགུལ་གྱི་མཐུན་
སྒྲིལ་ལ་སྤར་གདན་ནས་བྱང་མ་ཕྱོང་བའི་འཛིགས་སྤང་ཆབས་ཆེན་འདི་ཉུ་བྱ་ཞིག་བྱང་བ་
རེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱ་ཁྲོན་ནང་དང་། ཧང་འགའ་ཞིག་གི་ནང་ཁྲལ་དུ་མར་ཁེ་སི་ལེ་
ཉིན་རིང་ལུགས་དང་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་བར་གྱི་འཕམ་ཅོད་ཇ་དྲག་ཆེ་བ་ཞིག་གནས་
ཡོད་སྐབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ལ་སྤར་བྱང་མ་ཕྱོང་བའི་ཁ་
བལ་གྱི་ཉེན་ཁ་ཆབས་ཆེན་ཞིག་བྱང་བ་རེད།

སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དབྱང་ཁག་གི་མཐུན་སྒྲིལ་སྤང་སྐྱོབ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་
ཁྲན་རིང་ལུགས་ལས་འགུལ་གྱི་མཐུན་སྒྲིལ་སྤང་སྐྱོབ་ཤེད་རྒྱ་དེ་ནི་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་
གྲང་ཁྲན་ཧང་མི་དང་། འབྲོར་མེད་གུལ་རིམ། གསར་བཞེད་མི་དམངས་བཅས་ཀྱི་
མདུན་དུ་ཉུགས་པའི་ཁ་ཆ་དགོས་གདུག་གི་ལས་འགན་ཞིག་རེད།

ཀྲང་ཞོའི་གྲང་ཁྲན་ཧང་གིས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་རིང་
ལུགས་གཞིར་བཟུང་དང་། 1957 ལོའི་བསྐྱགས་གདམ་དང་ 1960 ལོའི་གསལ་བསྐྱགས་
ཀྱི་གསར་བཞེད་ཅ་རོན་གཞིར་བཟུང་གི་ཐོག་ནས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དབྱང་ཁག་གི་
མཐུན་སྒྲིལ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལས་འགུལ་གྱི་མཐུན་སྒྲིལ་སྤང་སྐྱོབ་
དང་ཀྲུགས་སྒྲིལ་ཤེད་པའི་ཆེད་དུ་འབད་བཅོན་སྟོད་མེད་བྱས་པ་ཡིན། སྤྱོད་ཆད་དང་།
ད་ཉུ། མ་འོངས་གང་གི་དུས་སུ་འང་ཀྲང་ཞོའི་གྲང་ཁྲན་ཧང་གིས་འཛོན་པའི་བརྟན་
ཅིང་འགྱུར་བ་མེད་པའི་ལངས་ཕྱོགས་ནི་ཅ་རོན་རྒྱ་ན་འཁྱོངས་དང་། མཐུན་སྒྲིལ་རྒྱ་ན

འཁྲིངས། མི་མཐུན་པ་མེལ་ཐབས། ཐུན་མོང་དུ་དབྱ་པོར་ཁ་གདུང་འཛལ་བ་བཅས་
ཕྱད་ཀྱང་དེ་ཡིན།

སྤུ་གུང་གི་འགོ་ཁྲིད་པ་བཙོ་བཙས་རིང་ལུགས་ཀྱི་འགྲོ་ལམ་དུ་བསྐྱོད་པ་ནས་
བཟུང་ཁོ་ཚོས་ཀྱང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་གྱི་མཐུན་སྦྲིལ་གྱི་སྤྱོད་པ་
ཕྱད་ཀྱང་འབད་བཙོན་ཕྱད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་རྟག་དུ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ཉེ་ཆར་ཁོ་
ཚོས་སྤང་ལས་ལུགས་ཆེ་བའི་སྒོ་ནས་“མཐུན་སྦྲིལ་ཕྱད་དགོས་”ཞེས་ཀྱང་ཙོ་སྒྲིག་གི་ཡོད་
པ་རེད། དེས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་དགུ་བཅུའི་སྒོ་ནས་ཞེན་གེ་སེས་གསུངས་མྱོང་བའི་བཀའ་
མེལ་ཞིག་དྲན་དགོས་པ་ཞིག་ལྟར་བ་རེད། ཞེན་གེ་སེས་གསུངས་པར་“ ‘མཐུན་སྦྲིལ་
ཕྱད་དགོས་’ ཞེས་པའི་ཀྱང་ཙོ་དེས་ང་ཚོ་མགོ་འཕྲོ་མས་པ་ཞིག་བཙོ་དུ་མ་འདྲུག་ ཁ་ནས་
འཕོད་ཆོག་དེ་བསྐྱུགས་མང་ཤོས་ཀྱི་མི་དེ་རྣམས་ནི་དག་དག་ཁ་བྲལ་ཕྱད་ཀྱང་ངན་སྒྲུལ་”
ཕྱད་མཁན་གྱི་གཏེ་པོ་ཞིག་ཡིན།” “སྤྱོད་པ་རིས་རིང་ལུགས་པ་ཆེ་ཤོས་དང་། ཚུད་པ་
རྒྱག་པར་དབྱིངས་ཡོད་མཁན་ཆེ་ཤོས། མི་ངན་བཙས་རྣམས་ཀྱིས་དུས་སྐབས་ངེས་
ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་མི་མཐུན་དག་ལས་སྐད་གསང་མཐོ་བའི་སྒོ་ནས་མཐུན་སྦྲིལ་ཕྱད་...
དགོས་ཞེས་པའི་ཀྱང་ཙོ་སྒྲིག་སྤྱད་ཀྱི་རེད་” ཅེས་གསུངས་པ་རེད། (《མར་ཁོ་སི་དང་
ཞེན་གེ་སེའི་ལུགས་བྲིས་གཅེས་བསྐྱུས་》ཞེས་པའི་ཤོག་ཆེ་ 313 པར་འཁོད་ཡོད།)

སྤུ་གུང་གི་འགོ་ཁྲིད་པས་“མཐུན་སྦྲིལ་ཕྱད་དགོས་”ཞེས་པའི་འཕྲོ་ཤོད་བཤད་
པ་དང་འབྲེལ་“ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་”ཀྱི་ཞུ་མ་དེ་གྱང་གོའི་གུང་ཁྲན་དང་གི་མགོ་ཐོག་
དུ་གཡོག་ཀྱའི་རེ་ངན་བཙས་པ་རེད། སྤུ་གུང་གྱང་དབྱང་གི་ཁོ་ཁོ་བསྐྱུགས་ཡི་གེའི་
ནང་དུ་“གྱང་གོའི་འགོ་ཁྲིད་པས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དབྱུང་ཁག་གི་མཐུན་སྦྲིལ་གཏོར་
བཤིག་བཤད་པར་མ་ཟད། འཛམ་གླིང་གི་གྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་ཉིལ་པོའི་
མཐུན་སྦྲིལ་གཏོར་བཤིག་དང་། འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཙོ་
དོན་རྟོག་རྟེན། གདུག་རྒྱུ་བཞེན་པོས་སྤྱན་རླུང་དང་པན་རྒྱུན་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཐད་ཀྱི་
ཆོད་གཞི་དང་རྒྱལ་འགལ་བཙས་ཀྱང་བྱས་པ་རེད་” ཅེས་འཁོད་ཡོད། དེའི་རྗེས་སུ་

མུ་ལེན་གྱི་ཆགས་པར་དང་དུས་དེའི་ཐོག་ཚུ་མ་ཡིག་མང་པོ་ཞིག་སྒྲིལ་བར་བརྟེན་ནས་...
གྲང་མོའི་གྲང་ཁྱན་དང་མེན་གྱི་“སྤྱོད་ཆས་རིས་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་”དང་“ཁ་བྲལ་རིང་...
ལུགས་པ་ཞིག་”ཡིན་ཞེས་ཁ་དྲུང་རྒྱན་མ་ཆད་པར་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

གནས་ཚུལ་དོ་མ་ག་འདྲ་ཞིག་རེད་དམ། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དཔུང་ཁག་གི་
མཐུན་སྦྲིལ་གཏོར་བཤིག་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྱན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་གྱི་མཐུན་
སྦྲིལ་གཏོར་བཤིག་ འཕྱོར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཙུ་རོན་རྟོག་རོལ།
གདུག་རྩལ་ཆེན་པོས་སྤྱན་རླུང་དང་ཡན་ཚུན་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཐད་ཀྱི་ཚད་གཞི་དང་རྒྱལ་
འགལ་བཅས་ཤེད་མཁན་དེ་ཡང་སྤྱིང་སྤྱ་ཞིག་ཡིན་ནམ། མདོར་བསྡུས་ནས་བཤད་ན་
འཁྱུལ་བ་སྤྱི་ཙམ་ཡང་མེད་པའི་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་པ་དོ་མ་དེ་ཡང་སྤྱིང་སྤྱ་ཞིག་ཡིན་...
ནམ།

གནད་དོན་དེ་དག་གསལ་ཐག་ཆོད་ཅིག་གིས་སྤྱལ་བ་པ་ཞིག་ཡུང་ན་མ་གཏོགས་སྤྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་དཔུང་ཁག་གི་མཐུན་སྦྲིལ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྱན་རིང་ལུགས་ལས་
འགལ་གྱི་མཐུན་སྦྲིལ་སྤྱང་སྤྱོད་དང་ལུགས་སྒྲིལ་ཤེད་རྒྱུའི་འགྲོ་ལས་རྟེན་སྤྱལ་བ་པ་ཞིག་དང་།
ཁ་བྲལ་དུ་འགྲོ་བའི་ཉེན་ཁ་སེལ་སྤྱལ་བ་པ་ཞིག་ཡོང་གི་མ་རེད།

ལོ་རྒྱུས་ལ་བྱེ་མིག་ལྟ་བ།

མིག་སྒྲུའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་ཁྱན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་ནང་གི་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་...
ཀྱི་དོ་ཐོ་གསལ་པོར་གསལ་སྤྱལ་བ་དང་། ཡང་དག་པའི་སྒྲིལ་ནས་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་ལ་
དོ་སྐོལ་ཤེད་རྒྱུའི་འཐབ་ཚད་ཤེད་སྤྱལ་བ་ཡོང་ཆེད་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་རིང་གི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲང་...
ཁྱན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེར་བྱེ་མིག་ཅིག་བརྒྱས་ཆོག་གི་རེད།

གྲང་ཁྱན་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་འབྲེལ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ནང་མར་ཁེ་སི་ལེ་ཉིན་...
རིང་ལུགས་ཀྱིས་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་ལ་འཐབ་ཚད་དང་། མཐུན་སྦྲིལ་སྤྱང་སྤྱོད་

༡༤. ཁ་བྲལ་བཟོ་བའི་བར་གྱི་འཕལ་ཚད་ཀྱིས་བྲལ་ནས་བསྐྱོད་ཡོད། བནས་ཚུལ་དེ་
 རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གི་ཁོངས་སུ་བཞག་ན་དེ་ལྟར་ཡིན་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོངས་སུ་བཞག་
 ན་འདྲ་དེ་ལྟར་རང་ཡིན། དུན་རིང་འཕལ་ཚད་བྱས་པའི་ནང་མར་ཁེ་སི་དང་།
 ཨིན་གེ་སི། ལེ་ཏིན་པཅས་ཀྱིས་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཐོག་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་
 གྱི་མཐུན་སྦྱིལ་སྐོར་གྱི་རོན་སྤྱིང་གསེད་འགྲོལ་གནང་བར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་མཛད་
 རྒྱུད་དངོས་ཀྱིས་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་དང་། བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས། ཁ་བྲལ་
 རིང་ལུགས་བཅས་ལ་ངོ་སྟོལ་བྱེད་ཀྱི་མིག་དཔེ་འོད་སྟོང་འབར་བ་ཞིག་ཀྱང་སྟོན་.....
 བནང་མཛད་པ་རེད།

1847 ཡོར་མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་གེ་སིས་ཐོག་མའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་བཟོ་བའི་ཅུ་འཇུགས་
 ཏི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་གསར་འཇུགས་གནང་བ་རེད། མར་ཁེ་སི་
 དང་ཨིན་གེ་སིས་མནའ་མཐུན་དེའི་ཆབ་དུ་འབྲི་གནང་མཛད་པའི་ཅུ་འཇུགས་ཏི་«གྲང་...
 ཁྲན་དང་གི་བསྐྱུགས་གདམ་»ཞེས་པ་དེའི་ནང་དུ་“འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་འཕྱོར་མེད་པ་...
 རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སྤྱི་གཅིག་པའི་འཕལ་འཛིང་ཅན་གྱི་འཕོད་སྐྱལ་འདོན་གནང་...
 མཛད་པར་མ་ཟད། གོ་རིམ་ལྡན་པ་དང་གནད་འཕྲིགས་པའི་སྐོ་ནས་ཅན་རིག་དང་མཐུན་
 པའི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་གསེད་འགྲོལ་མཛད་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་
 འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་མཐུན་སྦྱིལ་སྐོར་གྱི་བསམ་པའི་སྤང་གཞིའང་འདིང་གནང་མཛད་
 པ་རེད།

མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་གེ་སིས་སྐུ་ཚེ་རིལ་པོའི་རིང་ཅུ་དོན་གྱི་སྤང་གཞི་དེའི་ཐོག་...
 རྒྱལ་སྤྱིའི་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་མཐུན་སྦྱིལ་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་འབད་བཅོན་སྟོང་མེད་ཅིག་...
 མཛད་པ་རེད།

རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་བཟོ་བའི་ལས་འགལ་མཉམ་འབྲེལ་ཡོང་ཆེད་ 1864 ཡོར་མར་ཁེ་
 སི་དང་ཨིན་གེ་སིས་རྒྱལ་སྤྱི་དང་པོ་སྟེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་བཟོ་བའི་མཐུན་ཆོགས་གསར་འཇུགས་...
 བནང་བ་རེད། རྒྱལ་སྤྱི་དང་པོ་གནས་པའི་དུས་སྐབས་ཤིལ་པོའི་རིང་མར་ཁེ་སི་...

५८.ཨེན་ཀེ་སེས་པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་དང་། ཡུའུ་ཡུའུ་ཏུང་ཕྱོགས་ཁག་ ཡུའུ་
 ལང་ཅིས་ཕྱོགས་ཁག་ ལ་སར་ཕྱོགས་ཁག་བཅས་དང་། དེ་མིན་ཕྱོགས་ཁག་གཞན་
 དག་ནམས་ལ་ཙུ་དོན་གྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་འཕམ་ཙུང་མཛད་ཅིང་། དེའི་ནང་ནས་
 ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་པ་པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་ལ་མཛད་པའི་འཕམ་ཙུང་དེ་ནི་ཇ་བྲག་ ..
 ཆེ་ཤོས་ཤིག་རེད།

པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་གིས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་མར་ཁྱེ་སེའི་གཞུང་ལུགས་ལ་སྐྱོན་
 འདྲིམས་བྱས་ཏེ་མར་ཁྱེ་སེས་“རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཙུ་འཛིན་དང་། རང་ཉིད་
 གྱི་གཞུང་ལུགས་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་དུ་དབང་སྐྱུར་གྱི་ཤོ་གནས་འཛིན་མཁན་དུ་འགྱུར་བ་”
 གྱུང་དཔོན་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། ཅེས་གསེག་གསེབ་པ་དང་བ་རེད། རྟོན་དམ་དུ་ཁྱོ་
 ཆོས་བཅན་གཤེད་གྱི་སྐོ་ནས་རྒྱལ་སྤྱིར་ཁྱོ་ཆོས་ཕྱོགས་རིས་གྱི་གདམ་ངག་དང་ལེན་གྱུང་དུ་...
 བཅུག་སྟེ་པ་ཁྱུ་ཉིང་གི་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་གྱི་ཙུ་འཛིན་དེས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཙུ་འཛིན་
 གྱི་ཆབ་གྱུང་རྒྱུའི་རེ་ངན་བཅངས་པ་རེད། ཁྱོ་ཆོས་སྐྱོག་གསོམ་གྱི་བྱ་བ་རབ་དང་རིམ་
 པ་བྱས་པ་དང་། ཐབས་ངན་ཡོད་དགྲ་བརྟོན་ནས་རང་ཉིད་“གྲངས་མང་”ཞིག་ཡོང་
 ཐབས་བྱས་ནས་ཕྱོགས་རིས་གྱི་བྱ་བ་དང་། ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་བ་བྱས་པ་རེད།

མར་ཁྱེ་སེ་དང་ཨེན་ཀེ་སེས་རྒྱལ་སྤྱིའི་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་མཐུན་སྦྱིལ་ངོ་མ་...
 སྤྱང་སྐྱོབ་གནད་ཆེད་པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་གིས་རྒྱལ་སྤྱི་དང་པོ་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་...
 ཙུང་གླིང་མཛོན་གསལ་དུ་བསྐྱངས་པ་དེར་ཙུ་དོན་གྱི་ཐོག་དུ་འགྲིག་ཐབས་གཏན་ནས་...
 མི་གྱུང་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་འཛིན་གནད་མཛད་པ་རེད། 1872 ལོར་མར་ཁྱེ་སེ་དངོས་སུ་
 གཞུགས་གནད་མཛད་ཅིང་ཉེ་ཡར་འཛོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འཕམ་མའི་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་...
 ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་མཁེགས་གཟུང་གྱུང་མཁན་པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་དེ་རྒྱལ་སྤྱི་དང་...
 མའི་ཁྲིངས་ནས་ཕྱིར་ཕུད་པ་རེད།

ཨེན་ཀེ་སེས་གལ་སྤྱིད་མར་ཁྱེ་སེའི་རིང་ལུགས་པས་ཉེ་ཡར་འཕམ་ཆོགས་ཐོག་
 པ་ཁྱུ་ཉིང་ཕྱོགས་ཁག་གི་ཁ་བྲལ་གྱི་བྱ་བར་ཙུ་དོན་མེད་པའི་མཐུན་ཐབས་གྱི་སྤྱོད་.....

ཚུལ་འཛིན་པ་ཡིན་ན་ཀླུ་ལྷིའི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་ནང་འབྲས་ངན་ཆབས་ཆེན་ཞིག་ཐོན་
ངེས་རེད་ཅེས་གསུང་ཁྱོད་པ་རེད། ཡིན་ཀེ་སིས་“གནས་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུའི་ལོག་ཀླུ་
ལྷི་དེ་དངོས་འབྲེལ་ཙུ་མེད་དུ་འགྲོ་གི་རེད། དེ་ཡང་‘མཐུན་སྒྲིལ་’བྱས་པའི་དབང་
གིས་ཙུ་མེད་དུ་འགྲོ་གི་རེད་”ཅེས་མཛུབ་སྟོན་གནང་པ་རེད། (《མར་ཁེ་སི་དང་ཡིན་
ཀེ་སིའི་བྱུག་གིས་གཅིས་བསྐྱས་》ཞེས་པའི་ཤོག་ཤྩེ་ 314 པར་འཁོད་ཡོད།)

མར་ཁེ་སི་དང་ཡིན་ཀེ་སིའི་འགྲོ་བའི་ལོག་ཀླུ་ལྷི་དང་པོ་དེས་སྐབས་འཛོལ་……
རིང་ལུགས་དང་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་མོལ་བྱས་ཏེ་ཀླུ་ལྷིའི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་……
ནང་གི་མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་གྱི་གནས་ལ་མང་གཞི་ཞིག་བཏིང་པ་རེད།

1876 ལོར་ཀླུ་ལྷི་དང་པོ་མཛུགས་འགྲིལ་བའི་བྲུབ་བསྐྱུགས་བྱས་ཆེས་ཀླུ་ཁབ་……
མང་པོ་ཞིག་གི་ནང་གཅིག་ཆེས་གཉིས་མཐུད་དུ་མང་ཆོགས་ཀྱི་དང་བཞིན་ལྷན་པའི་སྒྲི……
ཆོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཟོ་པའི་སྤྱི་དང་བཅུགས་པ་རེད། མར་ཁེ་སི་དང་ཡིན་ཀེ་སིས་
སྤྱི་དང་དེ་དག་གསར་འཛུགས་དང་འཕེལ་ཀླས་བྱུང་ཚུལ་ལ་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་གནང་……
ཐོག དེ་དག་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་གྲང་ཁན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མང་གཞིའི་ཐོག་གསར་
འཛུགས་དང་གོང་དུ་འཕེལ་བྱུང་པའི་རེ་འདུན་ཡང་མཛད་པ་རེད།

མར་ཁེ་སི་དང་ཡིན་ཀེ་སིས་སྐབས་དེར་ཨོལ་གྱིང་གི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་ནང་……
དུ་གོ་གནས་གནད་ཆེ་པ་འཛིན་མཁན་གྱི་ཏེ་གོའི་བཟོ་པའི་སྤྱི་དང་ལ་དོ་སྣང་དང་བྱུགས་
ཁུང་དམིགས་བསལ་ཅན་ཞིག་མཛད་པ་རེད། ཁྱོད་རྣམ་པ་ཆོས་རྣེ་དང་ལྷན་པའི་སྒྲི་
ནས་ཏེ་གོའི་སྒྲི་ཆོགས་དམངས་གཙོའི་དང་གིས་“མཐུན་སྒྲིལ་”ཞེས་པ་དེ་ཡོང་པའི་ཆེད་
དུ་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་ལ་འོས་མེད་འགྲིག་ཐབས་བྱེད་པའི་སྤྱི་དང་ཚུལ་རྒྱལ་སོམ་ཅན་
དེར་བཀའ་བརྟན་ཐེངས་མང་པོ་གནང་པ་རེད།

1875 ལོར་མར་ཁེ་སི་དང་ཡིན་ཀེ་སིས་ཏེ་གོའི་སྒྲི་ཆོགས་དམངས་གཙོའི་དང་……
གིས་ཙུ་དོན་དོར་ཏེ་ལ་སར་བྱོགས་ཁབ་དང་ཆུ་སྒྲིལ་བྱས་པ་དང་། དེ་ལས་བྱུང་བའི་
《གོ་ཏའི་ཙུ་འཛིན་》ལ་དགག་པ་མཛད་པ་རེད། མར་ཁེ་སིས་ཆུ་སྒྲིལ་དེ་ནི་“རིན་

ཁོང་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད།” “ཙ་འཛིན་དེ་ནི་སྤྱུག་ཐུག་
ཆོད་ཅིག་རེད། དེས་ཏང་ཁ་འཐོར་དུ་འགྲོ་བ་ཞིག་བཟོ་གི་རེད་” ཅེས་མཛུབ་སྟོན་
གནང་བ་རེད། (《མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་ཚུམ་བུས་》དེབ་གཉིས་མའི་དེབ་གཉིས་
པའི་ཤོག་ལྗང་ 14 བར་འཁོད་ཡོད།) ཨེན་གེ་སིས་དེ་ནི་“ཏ་ཤོ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་
ཀྱི་འགྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་རྒྱུ་པོས་ལ་སར་ཕྱོགས་ཁག་ལ་མགོ་བཟུགས་བ་ཞིག་རེད་”……
ཅེས་མཛུབ་སྟོན་གནང་ཐོག་ ཁོང་གིས་“མང་གཞི་དེ་ལྟ་བུའི་ཐོག་གི་ཆ་སྤྱིལ་དེ་ལོ་
གཅིག་ཀྱང་གནས་མི་ཐུབ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཟབ་མོ་ཡོད་” ཅེས་གསུངས་བ་
རེད། (《མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་ཚུམ་བུས་》དེབ་གཉིས་མའི་དེབ་གཉིས་པའི་
ཤོག་ལྗང་ 42 བར་འཁོད་ཡོད།)

མར་ཁེ་སིས་“ཀོ་ཏའི་ཙ་འཛིན་ལ་དགག་བ་མཛད་པའི་སྐབས་སུ་མར་ཁེ་སིའི་
རིང་ལུགས་པས་“ཙ་རོན་ཁྱེར་ནས་ཆོང་གཏན་ནས་རྒྱུག་མི་སྤྱོད་” ཅེས་པའི་ཙ་རོན་སྐད་……
གྲགས་ཅན་དེ་འདྲིན་གནང་མཛད་བ་རེད། (《མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་ཚུམ་བུས་》
དེབ་གཉིས་མའི་དེབ་གཉིས་པའི་ཤོག་ལྗང་ 14 བར་འཁོད་ཡོད།)

དེ་རྗེས་མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིས་སྤྱིར་ཡང་ཏ་ཤོའི་ཏང་གི་འགོ་ཁྲིད་པས་……
སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་པ་ཏང་ནང་དུ་རང་དགར་བུ་བ་ཕྱེད་དུ་བཅུག་བ་དེར་བཀའ་
བརྒྱུན་ནི་ངར་ཅན་ཞིག་གནང་བ་རེད། མར་ཁེ་སིས་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་པ་དེ་
དག་གིས་“དངོས་གཙོའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མང་གཞིའི་ཆབ་དེ་བྱང་བའི་ནང་། རང་
དབང་། འབྲས་མཉམ་། ཀྱན་ལ་བུམས་བ་བཅས་ལྟ་མོད་སྐོར་གྱི་དེང་རབས་ཀྱི་ལྟ་
སྤྱང་གིས་ཕྱེད་བསམ་གྱི་འདུག” དེ་ནི་“ཏང་དང་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་རྟོག་རྟལ་
བྱང་བ་” ཞིག་རེད་ཅེས་གསུངས་བ་རེད། མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིས་ཏ་ཤོའི་ཏང་
གི་འགོ་ཁྲིད་པར་གཏོང་གནང་མཛད་པའི་《བད་སྤྱོད་ཡི་གེ་》ཞེས་པའི་ནང་དུ་“ལོ་
བཞི་བཅུར་ཉེ་བ་ཞིག་གི་རིང་ང་ཚོའི་བསམ་པར་གྲུལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐད་
ཀའི་སྤྱུལ་ལུགས་ཤིག་ཡིན་སྟེ་མ་ནས་དོ་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་འགྲོར་

ལྷན་གྲུལ་རིམ་དང་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་པར་གྱི་གྲུལ་རིམ་འཕམ་ཅོད་དེ་དང་རབས་གྱི་
 གླི་ཚོགས་འགྱུར་ལྷོག་ཡོང་བའི་འདིགས་ཤིང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་སྟེ་མ་ནས་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་
 གྱུར་གྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོ་གྲུལ་རིམ་འཕམ་ཅོད་དེ་ལས་འགྲུལ་གྱི་ནང་ནས་མེད་
 བ་བཙོ་འདོད་གྱུར་མཁན་གྱི་མི་དེ་དག་དང་མཉམ་དུ་གཏན་ནས་སྤྱོད་མི་རུང་”ཞེས་……
 གསུངས་ཡོད་པ་རེད། (《མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་ཕྱག་བྲིས་གཅེས་བསྐྱུས་》ཞེས་
 བའི་སོག་ལྗེ་ 343 བ་དང་། 363 བ། 362 བ་བཅས་ལ་འཁོད་ཡོད།)

1889 མོར་ཨེན་གེ་སིའི་ཕྱག་སྐྱེས་ཀྱི་མོག་ཀྲུལ་གྱི་གཉིས་པ་ཚུགས་པ་རེད། ཀྲུལ་
 གྱི་གཉིས་པ་དེ་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་“ཞི་བའི་”སྒོ་ནས་འཕེལ་བའི་དུས་སྐབས་སུ་གནས་
 ཤིང་། དུས་སྐབས་དེའི་རིང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྲུལ་དུ་
 སྒེལ་བྱལ་བ་བྱུང་ནས་《གུང་ཁྲན་དང་གི་བསྐྱུགས་གཏམ་》དེ་འཛམ་གླིང་ཀྲུལ་ཁབ་ཁག་
 གི་བཙོ་བ་ཁྲི་སྟོང་མང་པོའི་ཐུན་མོང་གི་རྩ་འཛིན་དུ་གྱུར་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་
 ཞིག་ནས་ཀྲུལ་ཁབ་མང་པོའི་གླི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་དང་ནམས་ཀྱིས་འཕྱོར་ལྷན་གྲུལ་
 རིམ་གྱི་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པའི་རིགས་པེད་སྤྱོད་གྱུར་གྱི་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པའི་རིགས་ལ་
 མོངས་དད་གྱུར་པར་བསྐྱར་སྟབས་ཁྲིམས་མཐུན་རིང་ལུགས་སུ་གྱུར་ནས་ཀྲུལ་ཁབ་ཁག་གི་
 དང་ནང་དུ་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་ཚུ་ཡན་ཀྲུས་པ་ལྟར་ཁྲུལ་བ་ཞིག་བྱུང་བ་རེད།

དེར་བརྟེན་ཀྲུལ་གྱི་གཉིས་པའི་དུས་སྐབས་རིལ་པོའི་རིང་ལ་ཀྲུལ་གྱི་བཙོ་བའི་
 ལས་འགྲུལ་དེ་ཕྱོགས་ཁག་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་གྱེས་ནས་གསར་བརྒྱུད་མར་ཁེ་སིའི་རིང་……
 ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཁག་ཅིག་དང་། མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས་སུ་བརྒྱས་པའི་སྐབས་འཛོལ་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཁག་ཅིག་ཆགས་པ་རེད།

ཨེན་གེ་སིས་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་པ་དང་མཐུན་ཐབས་མེད་པའི་འཕམ་ཅོད་
 མཛད་ཅིང་། ལྷག་པར་དེ་དག་གི་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཞི་བའི་སྒོ་ནས་གླི་ཚོགས་རིང་
 ལུགས་སུ་འཕེལ་བྱལ་བའི་བརྒྱུད་ཚུལ་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་དེར་ཁོང་གིས་དགག་པ་དྲག་
 པོ་མཛད་པ་རེད། ཨེན་གེ་སིས་གསུངས་པར། མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས་སུ་བརྒྱས་

པའི་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་པ་ལ་ཆ་མཚན་ན་“མར་ཁེ་སེམ་ཉལ་ཉེ་ཉི་ཡིས་རང་གི་ལད་་་
 མོ་ཕྱད་མཁན་ཚོར་བཤད་པའི་‘ངས་བདེ་བ་པ་དེ་འབྲུག་གི་ས་པོན་ཡིན་རུང་། ལག་
 ཏུ་སོན་པ་ནི་འཇུ་བཞིག་ལས་མ་ཕྱང་’ ཞེས་པའི་སྐད་ཆ་དེ་བྱིར་ནས་སྐྱུ་ཞབས་དེ་ཚོར་་་
 སྐྱུ་ལ་གནང་མཛད་མདོག་ཁ་པོ་རེད་”ཅེས་གསུངས་པ་རེད། (མེད་མངས་དཔེ་སྐྱུན་
 ཁང་གིས་ 1958 ལོར་བསྐྱེད་པའི་«མར་ཁེ་སེ་དང་ཨེན་གེ་སེས་སྐབས་འཛོལ་རིང་་་་་་
 ལུགས་ལ་ངོ་མློལ་བྱས་པ་»ཞེས་པའི་ཤོག་ལྗེ་ 182 བར་འཁོད་ཡོད།)

1895 ལོར་ཨེན་གེ་སེ་དཔོན་པོ་ལ་རྒྱ་གར་གི་ཆེས་སྐྱུ་“འཇུ་བ་”དེ་དག་ཐོན་་་
 ཡོང་ནས་མངོན་གསལ་དང་། རྒྱ་དེམ་ལུན་པའི་སྐོ་ནས་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་ལ་
 བཅོ་བཅོས་བརྒྱབ་པར་མ་ཟད། དེམ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་འགྲོ་ཁྲིད་ཀྱི་ཤོ་ག་ནས་
 གྲུང་བཟུང་བ་རེད།

ཨེན་གེ་སེའི་རྒྱ་སྐྱུ་ལ་བཅོ་བཅོས་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་གསར་བཅེ་བ་ཆས་ལུལ་
 ཏུ་ཕྱུང་བ་སྐབས་ཆེན་ལེ་ཉིན་གྱིས་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་སྐྱུ་ལ་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་
 གཉིས་པའི་བཅོ་བཅོས་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་མློལ་ཕྱེད་རྒྱའི་ཁྲུང་ཁྲིད་པོ་དེ་བཞེས་པ་རེད།

རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཅོ་བཅོས་རིང་ལུགས་པ་ཚོས་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་དེ་་་
 “འབྲུས་ཆང་མིན་པ་”ཞེས་དང་“དུས་ལས་ཡོལ་ཟེན་པ་ཞིག་རེད་”ཅེས་ཀྱང་ཅི་སྒྲིག་་་་་
 སྐབས་ལེ་ཉིན་གྱིས་བཅིང་ཉམས་ལུན་པའི་སྐོ་ནས་“ང་ཚོ་མར་ཁེ་སེའི་དེགས་པའི་གཞུང་་་
 ལུགས་ཀྱི་མང་གཞིའི་ཐོག་ཐད་དེ་ལངས་ཡོད།” “གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེགས་པའི་
 གཞུང་ལུགས་དེ་ཁོ་ནས་མ་གཏོགས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པ་མཐའ་དག་མཐུན་སྒྲིལ་ཡོང་
 བ་ཕྱེད་མི་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་གིས་རེད་”ཅེས་བྱུང་བ་སྐབས་མཛད་པ་རེད། (ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་
 ཅོས་«ང་ཚོའི་ཅ་འཛིན་»ཞེས་པར་གསལ་ཞིང་། «ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་འབུམ་»དེ་བ་
 4 པའི་ཤོག་ལྗེ་ 186 པ་དང་ 187 བར་འཁོད་ཡོད།)

ལེ་ཉིན་གྱིས་ཐོག་མར་ཨོ་ཤོར་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་དང་ཞིག་འཇུགས་
 རྒྱའི་དོན་ཏུ་འབད་བཅོན་གནང་བ་རེད། རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་

ཀྱི་སྤྱི་དང་དང་ཚ་བ་ནས་མི་འདྲ་བའི་སྤྱི་དང་གསར་བ་དེ་འདྲ་ཞིག་འཛུགས་ཆེད་ལེ་
ཉིན་གྱིས་ཨོ་གོ་འི་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོའི་བཟོ་བའི་དང་ནང་གི་མར་ཁོ་མའི་རིང་ལུགས་
ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་ཤེད་པའི་སྤྱི་གསལ་ཁག་སྤྱི་ཚོགས་ལ་མཐུན་པའི་མེད་པའི་འཕུལ་ཚུད་མཛད་པ་
རེད།

རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་དང་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་སྐབས་དེའི་ཨོ་གོ་འི་སྤྱི་ཚོགས་
དམངས་གཙོའི་བཟོ་བའི་དང་ནང་དུ་འདྲ་གསར་བའི་སྤྱི་གསལ་ཁག་ཅིག་དང་སྐབས་
འཛུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་ཁག་ཅིག་ཡོད་ཅིང་། གསར་བའི་སྤྱི་གསལ་ཁག་ནི་ལེ་ཉིན་
གྱིས་འགོ་ཁྲིད་མཛད་པའི་ཤུར་གྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་དང་། སྐབས་འཛུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་
ཁག་ནི་མེད་ཀྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་རེད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་འགོ་ཁྲིད་མཛད་པའི་ཤུར་གྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་ལུས་འཕྱར་མེད་གལ་རིམ་གྱི་.....
སྤྱི་དང་གི་དྲངས་གཙོ་དང་གཅིག་གྱུར་སྤྱི་ཤེད་ཤེད་ཆེད་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་
ཐོག་དང་ཆབ་སྤྱི་དང་ཐོག་དྲུ་མེད་ཀྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་འཕུལ་ཚུད་ལུན་རིང་བུས་ཏེ། མཐར་
1912 ལོར་སྐབས་འཛུལ་རིང་ལུགས་དང་ཁ་བྱལ་རིང་ལུགས་རྒྱ་འཁྱོངས་ཤེད་མཁན་.....
མེད་ཀྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་དེ་དང་གི་ནང་ནས་གཙོ་བོ་འཕུལ་བུས་པ་རེད།

ལེ་ཉིན་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་ཤེད་པའི་སྐབས་འཛུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་ཁག་ཡོད་ཆད་.....
ཆང་མས་སྐད་ཆ་སྤྱི་གསལ་སྤྱི་ཆད་ཀྱིས་ལེ་ཉིན་ལ་ངན་སྤྱི་ཤེད་ཅིང་། ཁོ་ཚོས་
ཐབས་བརྒྱ་རྒྱས་སྤྱི་དང་གི་སྤྱི་ནས་ཁ་བྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཉིས་མིང་དེ་ལེ་ཉིན་གྱི་དབུ་ཐོག་
དྲུ་གཡོག་རྒྱུ་དེ་དང་བཅངས་པ་རེད། སྐབས་དེར་ཐུའི་ལུའི་ཆོ་ཅིས་ཀྱིས་ལེ་ཉིན་ལ་
ངོ་ཚྏ་ལ་ཤེད་པའི་སྤྱི་གསལ་ཁག་མཐའ་དག་ཁྱུ་བུ་བུས་ཐོག “སྤྱི་གསལ་ཁག་མིན་པའི་”
དར་ཆ་བསྐྱེད་ནས་ལེ་ཉིན་དང་ཤུར་གྱི་ཐེ་ཁོ་བའི་དང་ལ་གང་ཤུང་དྲུ་སྤྱི་འོག་གསལ་དང་།
ལེ་ཉིན་ལ་“དབང་འཕྲོག་མཁན་”དང་“ཁ་བྱལ་ཤེད་མཁན་”རེད་ཅེས་ངན་སྤྱི་བུས་པ་
རེད། དེར་ལེ་ཉིན་གྱིས་ལན་འདེབས་མཛད་པར། “སྤྱི་གསལ་ཁག་མིན་པ་”ཞེས་ཤུང་ཤོབ་
ཤོད་མཁན་ཐུའི་ལུའི་ཆོ་ཅིས་ནི་དག་དག་ “སྤྱི་གསལ་ཁག་བཟོ་བའི་ཤུ་བུ་ཤེད་མཁན་འཕྲོགས་

ལུས་པ་སྤྱུག་ཤོས་ནམས་ཀྱི་ཆབ་ཤེད་མཁན་སྤྱུག་ཤོས་ཤིག་”དང་། “ཁ་བཤམ་ཕྱོགས་ཁག་གཏུག་ཕྱབ་ཆེ་ཤོས་ནང་གི་ཆེ་ཤོས་”རེད་ཅེས་གསུངས་པ་རེད། (ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་ཙོམ་«ཁ་ནས་སྐད་གསང་མཐོན་པོས་གཅིག་གྱུར་ཤེད་དགོས་ཞེས་ཤོད་ཀྱང་དོན་དངོས་ཐོག་གཅིག་གྱུར་གཏོར་བཤིག་ཤེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་སྐོར་བཤད་པ་»ཞེས་པ་དང་«ལྷ་བ་བརྒྱད་པའི་”མནའ་འབྲེལ་ཐོར་བ་»ཞེས་པར་གསལ་ཞིང་། «ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་འབུམ་»དེའི་ 20 པའི་ཤོག་ཟླ་ 326 པ་དང་ 154 པར་འཁོད་ཡོད།)

ལེ་ཉིན་གྱིས་“གཅིག་གྱུར་འདི་ནི་ལས་དོན་རྒྱབས་ཆེ་བ་ཞིག་དང་འཕྲོད་ཆོག་……རྒྱབས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན། དོན་ཀྱང་བཟོ་བའི་ལས་དོན་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བ་ནི་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་པའི་གཅིག་གྱུར་ཡིན་པ་ལས། མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་པ་དང་མར་ཁེ་སེའི་རིང་ལུགས་ལ་དོ་རྒྱལ་དང་འཕྲོག་བཤད་ཤེད་མཁན་བར་གྱི་གཅིག་གྱུར་མིན་”ཞེས་གསལ་པོར་གསུངས་པ་རེད། (ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་ཙོམ་«གཅིག་གྱུར་»ཞེས་པར་གསལ་ཞིང་། «ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་འབུམ་»དེའི་ 20 པའི་ཤོག་ཟླ་ 226 པར་འཁོད་ཡོད།)

ལེ་ཉིན་གྱིས་མང་རྩི་ལྷེ་ཁེར་དོ་རྒྱལ་མཛད་པའི་འཕམ་ཙུང་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་དོན་རྐྱེད་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཀང་ཡིན་ཞེ་ན། མང་རྩི་ལྷེའི་རིང་ལུགས་ནི་ཨོ་ཤོར་ཡོད་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ནམ་པ་དང་ཀོ་ཀོ་ཀལ་གྱི་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེར་རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་ནམས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡང་ཐོབ་ཡོད་པས་བྱས་པ་རེད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་མང་རྩི་ལྷེ་ཁེར་དོ་རྒྱལ་མཛད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་ལའང་འཕམ་ཙུང་རབ་དང་རིམ་པ་མཛད་ཡོད་པ་རེད།

འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་དང་པོའི་གོང་དུ་ལེ་ཉིན་གྱིས་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་……ཐོག་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོག་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་པར་དམག་པ་མཛད་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་སི་ཤུའུ་ཅ་ལྷེའི་གྲོས་ཆོག་ས་དང་ཀོ་བིན་ཏུ་ཀེན་གྲོས་ཆོག་ས་སུ་འཇུག་ཏུ་ཁོ་ཆོར་འཕམ་ཙུང་མཛད་ཡོད་པ་རེད།

འཛམ་གླིང་དཔག་ཆེན་དང་པོ་ལངས་རྗེས་ཀྱིས་ཁྱིམ་པའི་གཙོ་འཛིན་རྣམས་...
 གྱིས་མངོན་གསལ་དུ་འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་ལ་ཀྱབ་གཏོང་བྱས་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་བཅོན་
 ཀྱིས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྲི་པ་ནས་བྱུ་ཆེད་དུ་ཀྱལ་ཁབ་ཁག་གི་འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་རྣམས་
 ཡན་ཚུན་གསོད་རིམ་བྱེད་དུ་བཅུག་ནས་ཀྱལ་སྤྱིའི་འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་དེ་ཁ་བྲལ་ཆབས་...
 ཆེན་ཞིག་བཟོས་པ་རེད། དེའང་ལུ་ལུ་སེན་པའོ་ཡིས་བཤད་པ་ལྟར། བཟོ་བཅོས་
 རིང་ལུགས་པས་“སྤར་གྱི་སྤྱོད་པས་པ་བསྐྱེད་འོས་པའི་འཕྱོད་ཆོག་ ‘འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་
 འཕྱོད་མེད་པ་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གྱིག་’ ཅེས་པ་དེ་ད་ལྟ་གཡུལ་སའི་ཐོག་དུ་.....
 ‘འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་འཕྱོད་མེད་པ་རྣམས་ཡན་ཚུན་གསོད་རིམ་གྱིས་གྱིག་’ ཅེས་པར་
 བསྐྱར་པ་རེད།” (ལཱོ་ཏུ་ལུ་ལུ་སེན་པའོ་ཡི་གསུང་རྩ་མ་«གཤམ་བཤད་དང་ཆེད་རྩ་མ་
 གཅེས་བསྐྱར་»དེཔ་ 2 པར་གསལ་ཞིང་། 1951 ལོའི་པོ་ལིན་གྱི་པར་གཞིའི་སོག་ལྟེ་
 534 པར་འཁོད་ཡོད།)

དེ་སྐབས་ཀྱིས་ཁྱིམ་པའི་ནང་སྟོབས་ལུགས་ཆེ་ཤོས་དང་ལུགས་ཀྱི་ཆེ་ཤོས་...
 ཀྱི་དང་ནི་མར་ཁྲི་མའི་འཁྲུངས་ལུལ་ཏེ་གོར་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོའི་དང་.....
 ཡིན་ཞིང་། དང་དེ་ཉིད་ཐོག་མར་ཏེ་གོར་བཅོན་ཀྱིས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་ལངས་
 པ་ཡིན་སྐབས་ཀྱིས་སྤྱིའི་བཟོ་བའི་ལས་འགུལ་ཁ་བྲལ་དུ་གཏོང་མཁན་གྱི་གཏོ་པོ་ཞིག་དུ་...
 བྱུར་པ་རེད།

འགག་ཅར་ཐུག་པའི་སྐབས་དེར་ལེ་ཉིན་གྱིས་དཔའ་ངར་ཆེན་པོའི་སྒྲོ་ནས་ཀྱིས་...
 སྤྱིའི་འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་མཐུན་སྦྲིལ་སྤྱང་སྟོབས་བྱེད་ཆེད་སེམས་ཐག་བཅད་བཅད་གྱིས་...
 འཐུབ་ཅོད་མཛད་པ་རེད།

ལེ་ཉིན་གྱིས་ 1914 ལོའི་ཟླ་ 8 པར་སྤེལ་བའི་«ཨོ་ལུ་གླིང་གི་དཔག་ཆེན་ནང་.....
 གསར་བཞེད་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོའི་དང་གི་ལས་འགན་»ཞེས་པའི་གསུང་རྩ་མ་ནང་...
 ཀྱིས་ཁྱིམ་པ་ཐོར་ཟིན་པ་ཡིན་ཞེས་བྱུ་བསྐྱེད་མཛད་ཐོག་ ཀྱིས་ཁྱིམ་པའི་
 གཙོ་འཛིན་མང་ཆེ་བ་དང་། ལྟག་པར་དུ་ཏེ་གོར་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོའི་དང་གི་

གཙོ་འཛིན་ནམས་ཀྱིས་ཐད་ཀར་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལ་རྒྱལ་གཞི་དང་བྱས་པའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་
བཀའ་བཀྲོན་དྲག་པོ་གནང་བ་རེད།

རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་བཟོ་བཅོས་རིང་ལུགས་པས་སྒོམ་དུ་འབྱོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་དང་
མནའ་འབྲེལ་བྱས་པ་དེ་མངོན་གསལ་གྱི་མནའ་འབྲེལ་དུ་གྱུར་པ་དང་། ཁྱོད་རྒྱལ་
སྤྱིའི་བཟོ་བའི་ལས་འགུལ་གྱི་ནང་ཁ་བྱལ་གྱི་གནས་ཚུལ་བཅོས་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་བཟོས་
པ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ནས་ལེ་ཉིན་གྱིས་“ད་ལྟ་སེམས་ཐག་ཅད་བཅད་ཀྱིས་སྐབས་འཛོལ་”
རིང་ལུགས་དང་འབྲེལ་ཐག་གཅོད་མར་ཆོད་པ་ཞིག་དང་། མང་ཚོགས་ལ་སྐབས་
འཛོལ་རིང་ལུགས་པས་རྒྱ་ནི་ལྟོག་དུ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་བཤད་ཅིག་མ་བྱས་ན་
སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལས་འགན་འགྲུབ་མི་ཐུབ་ལ། བཟོ་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རིང་ལུགས་
ཀྱི་མཐུན་སྦྱིལ་དངོས་འབྲེལ་ཞིག་མངོན་དུ་འགྱུར་བའང་བྱེད་མི་ཐུབ་”ཅས་གསུངས་པ་
རེད། (ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་ཚུལ་«དམག་འཁྲུག་དང་ཨོ་ཤེ་ལེ་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོའི་
དང་»ཞེས་པར་གསལ་ཞིང་། «ལེ་ཉིན་གྱི་གསུང་འབྲུག་»དེའི་ 21 པའི་ཤོག་ལྗང་ 15
པར་འཁོད་ཡོད།)

རྒྱ་མཚན་དེ་དང་ལ་བཞེན་ནས་ལེ་ཉིན་གྱིས་སེམས་ཐག་ཅད་བཅད་ཀྱིས་ཨོ་ཤེ་ལེ་གི་
རྒྱལ་ཁབ་མང་པོའི་མར་ཁྱེ་སེའི་རིང་ལུགས་པས་སྐབས་འཛོལ་རིང་ལུགས་པ་དང་འབྲེལ་
ཐག་གཅོད་མར་བཅད་པར་རྒྱལ་སྤྱོད་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་གསར་
བཅའི་མཐུན་སྦྱིལ་བསྐྱར་དུ་འཇུགས་ཆེད་དཔལ་ངར་ཆེ་བསྐྱོད་ཀྱིས་ཐོར་ཟེན་པའི་རྒྱལ་
སྤྱི་གཉིས་པའི་ཆབ་དུ་རྒྱལ་སྤྱི་གསུམ་པ་འཇུགས་དཀོས་པའི་འཕོད་སྐྱལ་མཛད་པ་རེད།

1919 ལོའི་ཟླ་ 3 པར་རྒྱལ་སྤྱི་གསུམ་པ་ཚུགས་པ་རེད། རྒྱལ་སྤྱི་གསུམ་པས་
རྒྱལ་སྤྱི་གཉིས་པའི་ལས་ཀའི་གྲུབ་འབྲས་རྒྱ་འཛིན་བྱས་ཤིང་། དེའི་སྐབས་འཛོལ་
རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་གཅོད་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཏུ་ཐུན་རིང་ལུགས་ཀྱི་མི་གཅོད་པ། འབྱོར་
ལྷན་གྲལ་རིམ་དང་འབྱོར་ཆུང་གྲལ་རིམ་གྱི་མི་གཅོད་པ་ནམས་སེལ་ཏེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་འབྱོར་
མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་གསར་བཅའི་ལས་རྟོན་རྒྱ་ཆེ་གཏོང་ཟེད་དུ་འཕེལ་བྱུང་བ་ཞིག་བཟོས་